

O BORBENOM MORALU U VIJETNAMSKOM RATU

General-potpukovnik Stevo Maoduš: »Vijetnamski narod u borbi za nezavisnost i slobodu« (Snage opštenarodnog otpora i oslobodilačkog rata).

Izdavač Centar za studije i istraživanje Političke uprave SSNO — Beograd, 1976.

Govoreći o širokom, svestranom i opravdanom interesovanju za različite aspekte vijetnamskog rata i u svetu i u nas, u predgovoru ove knjige navode se podaci da je samo u Centru za vojnonaučnu dokumentaciju i informacije SSNO registrovano dosad oko 160 izdatih knjiga i preko 1300 studija i članaka o ovom ratu. Iz ovog podatka moglo bi se, u prvi mah, pretpostaviti da je o ratu u Vijetnamu i njegovim poukama već rečeno i napisano manje-više sve ono što bi bilo značajno. Međutim, takav zaključak bio bi, svakako, površan i netačan (ne samo zbog toga što se celovite i na svestrano analiziranim činjenicama zasnovane analize ratova mogu vršiti tek nakon njihovog završetka, najčešće i duže vremena nakon toga). Takav zaključak bio bi još manje opravdan ako se ima u vidu koliko je s tim u vezi dosad učinjeno u našoj publicistici. Na istom mestu — u predgovoru ove knjige — navodi se da je Vojnoizdavački zavod dosad izdao pet knjiga o toj temi, ali su svih pet prevodi stranih autora (Đap, Barčet, Bone, Kler i Dejk).

Na ove podatke ukazali smo na početku prikaza knjige S. Maoduša, jer smatramo da oni sami po sebi unapred opravdavaju napor autora i inicijativu izdavača. To je u nas prvi pokušaj šireg i celovitijeg osvrta na vijetnamski rat i njegova iskustva, pa već po tome

zaslužuje pohvalu i pažnju čitalaca. Koliko je autor u tome uspeo, čitaoci će se najbolje uveriti sami, a mi ovde želimo posebno istaći neka sopstvena zapažanja i utiske.

Pre svega, knjiga predstavlja, kao što smo već konstatovali, širi i celovitiji osvrt na vijetnamski rat. Moglo bi se reći da je to istovremeno i njena vrlina, ali i određeni hendikep. Vrlina je u tome što čitalac ovde može na jednom mestu i u sažetom, sistematizovanom vidu naći najvažnije činjenice i bitne zaključke o svim važnijim uslovima i aspektima ovog rata: istorijskim, geografskim, etničkim, socijalnim, ekonomskim, političkim i vojnim. U isto vreme, međutim, u knjizi ukupnog obima od oko 260 strana većina tih uslova i aspekata nije mogla biti potpunije i detaljnije analizirana u meri u kojoj bi to interesovalo čitaoca koji traži dublju analizu pojedinih, pre svega, vojnih problema. Opravdanje za takav karakter ove studije može biti u očiglednoj orijentaciji autora da se bavi, pre svega, političkim aspektima, odnosno još bliže — fenomenom borbenog morala u vijetnamskom ratu. Taj faktor rata obrađen je — zbog toga — najpotpunije i njemu je u knjizi posvećeno najviše prostora. Moglo bi se reći da je obrada ostalih faktora uglavnom podređena ovom osnovnom cilju i da autor o njima govori u obimu neophodnom da se sagleda njihova dijalektička veza sa moralom: uslovljenost morala istorijom, socijalnim odnosima, političkim ciljevima i programima jedne i druge strane, tokom borbenih dejstava i obratno.

Nema sumnje da je takav širok pristup problemima borbenog morala opravdan i jedino ispravan. Ako je želeo da sagleda najvažnije elemente i činioce ovog u svakom pa i u ovom ratu izuzetno značajnog faktora, autor se nije mogao ograničiti ni na manifestacije morala ni na one aktivnosti (psihološke, političko-propagandne), jedne i druge strane koje su najneposrednije vezane za jačanje sopstvenog ili slabljenje protivnikovog morala.

Činjenice i zaključci do kojih je došao autor u ovoj studiji još jednom potvrđuju da je moral naroda u ratu i njegovih oružanih snaga rezultanta mnoštva faktora i okolnosti, među kojima poseban značaj imaju: ciljevi za koje se vodi rat, politika čiji je on produžetak, svest naroda i pripadnika oružanih snaga o tim ciljevima, uverenost u mogućnost uspešne borbe i celishodnost načina na koji se ona vodi, organizovanost i vojna efikasnost i dr. S tim u vezi posebno su zanimljiva poglavlja o političkom programu FNO, o moralu kao elementu strategije i taktike u vijetnamskom ratu, o organizaciji vlasti i oslobodilačkih oružanih snaga.

Najpotpunije i sa najviše podataka autor je obradio poglavlje »Psihološka i političko-propagandna dejstva«. Iako je, očigledno, bio

suočen sa još uvek nedovoljno autentičnim materijalima, naročito iz vijetnamskih izvora, autor je uspeo da dà relativno potpunu i celovitu sliku ovog vida aktivnosti i jedne i druge strane. Posebno je, pri tome, detaljna i iscrpna analiza političko-propagandnih i psiholoških aktivnosti američko-sajgonske strane. Te aktivnosti imale su — po svom intenzitetu, organizovanosti, angažovanim snagama i sredstvima — do sad nezapamćen obim. Zbog toga će za čitaoca svakako biti zanimljiva razmatranja autora o tome zašto ta dejstva — i pored određenih uspeha — u celini nisu dala odgovarajući i očekivani rezultat. Verovatno je najkraći odgovor na to pitanje dao jedan od organizatora te kampanje T. Sorensen, iz čije knjige »Rat reči« autor citira i misao da »propaganda ne može lošu politiku da učini prihvatljivom« (str. 221).

Međutim, bez obzira na ukupni neuspeh političko-propagandnih i »psiholoških« akcija SAD u Vijetnamu, za svakog čitaoca će biti veoma poučno da na ovom primeru upozna praktičnu primenu savremenih američkih koncepcija o »psihološkim operacijama«, utoliko pre što te koncepcije nisu namenjene samo kao podrška oružanoj agresiji nego čine jednu od najznačajnijih komponenti prakse SAD u međunarodnim odnosima uopšte.

General-major
Mirko TOMIĆ